

İki aylık öykü dergisi

Heceöykü

Yıl 22 Aralık 2025-Ocak 2026

1304-7604

Sayı 132

Heceöykü

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ

ISSN 1304-7604

YIL: 22 SAYI: 132

Aralık 2025-Ocak 2026

Yayın Türü: Ulusal

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü:

Ömer Faruk Ergezen

Yayın Yönetmeni: Emin Gürdamur

Yayın Kurulu: Ali Necip Erdoğan,
Ali Ulvi Temel, İsmail Sert, Mehmet
Kahraman, Rüveyda Durmaz Kılıç

Dijital Medya: Rüveyda Durmaz Kılıç

Son Okuma: Esmâ Türkseven

Haber Editörü: Recep Emin Avcı

Yönetim Yeri: Konur Sk. No: 39/1

Kızılay/Ankara Tel: (312) 419 69 13

Fax: (312) 419 69 14

www.hece.com.tr

heceoyku@hece.com.tr

[Heceoykudergisi](https://twitter.com/Heceoykudergisi)

[heceoyku](https://www.instagram.com/heceoyku)

Teknik Hazırlık: Hece

Kapak: sarakusta.com.tr

Görsel Yönetmen: Hatice Ayan

Kapak Resmi: Feyza Ay

Baskı: Emsal Matbaa Tanıtım
Hizmetleri San ve Tic.Ltd.Şti.

Bahçekapı Mah. 2477.Cadde. No:6

Etimesgut/Ankara

HECE BASIN YAYIN LTD. ŞTİ.

2025 Yılı Abonelik Bedeli:

Hece Dergisi: 4.900 TL

Heceöykü: 2.000 TL

Hece Dergisi+Heceöykü: 5.550 TL

Hece Dergisi Kurumsal: 9.315 TL

Heceöykü Kurumsal: 5.345 TL

Heceöykü'ye gelen yazılar yayın
kurulunun onaylaması durumunda
takip eden üç sayıda yayımlanır. Gelen
yazılar yayımlansa da yayımlanmasa
da geri verilmez. İlkelerimize
uymayan ilanlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 30.11.2025

İÇİNDEKİLER

4 ÖN YAZI

Emin Gürdamur, Bir Avuç İnsan, 4

5 ÖYKÜ

Emin Gürdamur, Camlara Üfleyenler, 5

Abdurrahman Ekin, Beşik, 20

Selma Maşlak, Nizamettin Bey'in Hastalığı, 25

Tuncay Günaydın, Kendini Dışlayan Adam, 32

Nahide Altunöz, İsmet, 36

Emrah Kanlıkama, 38 Numaralı Dolap, 39

Mustafa Uçurum, Dönüp Geldiğimiz Yer, 41

Eşe Özbek Demircan, Demir Bilet Küpünden Yayılan Yanık Kâğıt Kokusu, 47

49 ÖYKÜDE MİMARİ

Handan Acar Yıldız, Kasvetli Süs: Gotik Anlatı, 49

52 POETİK PATİKA

Abdullah Harmancı, Yaratıcı Yazarlık İçin Bir Kaynak: Edebî Eleştiri, 52

55 FIRLATMA RAMPASI

Ali Necip Erdoğan, Kaktüs Sendromu, 55

59 DUYGU OKUMALARI

Hale Sert, Bir Korku Sarmalı: *Şehri Terk Eden*, 59

63 ENİKONU

Hatice Bildirici, Novellanın Yükselişi, 63

M. Fatih Kutlubay, Kozanın Dışına Bakmak: 2000 Sonrası Öyküde Gerçeküstücülüğün Görünümüne Dair Bir Okuma, 75

Sezaver Çapçı Sipahi, 2000 Sonrası Türk Öyküsünde Deneyimin Duygu İzlerine Odaklanmak, 90

Recep Yılmaz, Odaklanma ve Ses İlişisini Yeniden Düşünmek: 2000 Sonrası Türk Öyküsü Ekseninde Kavramlaştırmalar, 103

Turhan Yıldırım, 2000 Sonrası Türk Edebiyatında Küçürek Öykü, 116

Abdullah Harmancı, 2000 Sonrası Türk Öyküsü Üzerine Notlar, 126

Merve Yurtsever, 2000 Sonrası Türk Öyküsünde Masallar, Mitler ve Efsanelerin Yeniden Yazımı, 132

Ahmet Mithat Şahin, Yeni Bir Dünya ve Hayatın Anları: Milenyum, 137

140 POETICA LITTERARIA

Jessica Gicking, Engelli Erkek Kimliğinin 20. Yüzyıl Amerikan Edebiyatındaki Yankıları: Faulkner'ın Benjy'si, Çeviri: Selma Aksoy Türköz, 150

145 KURAM-YORUM

Cemal Şakar, Afife Ablanın Mahrem İncileri, 145

Dilek Göktaşoğlu, Borges'in "Kum Kitabı" Öyküsü ya da Duma Duma Dum!, 151

156 İLK KİTAP SÖYLEŞİSİ

Hande İkbâl, "Yazarın hem metin içinde hem camia içinde görünme çabasını yadırgıyorum.", Konuşan: Ayşe Hicret Aydoğan, 156

160 ÇAĞDAŞ MORİTANYA ÖYKÜSÜ

Muhammed el-Emin Ahzânâ, Akıl Dışı, Arapçadan Çeviren: Üsâme Bozkurt, 160

164 YAŞADIĞIM GİBİ

Mehmet Aycı, "İyi ki Bilmiyor Kalabalıklar", 164

166 HECEÖYKÜ'DE İLKLER

Şeyma Çiçek, Hoca, 166

Hatice Vera Şahin, Toz Perileri, 171

Gülden Bayraktar, Bir Tereddüdün Güncesi, 175

Orçun Mutlu, Füsüüüüüü!, 178

181 KİTAP CEBİ

Özge Korkmaz, Vikaye Yaprağı, 182

Esmâ Türkseven, Sözün Kadim Kaleleri ve Ölümün Gölgesinde Oyunun Estetiği: Öykü Öykü Dedikleri, 184

Dilara Uysal Yurtsever, Zaman, Bellek ve Oyun: *Distopik Cinnetten Kaçış*, 187

Merve Yurtsever, Sekiz Kadından Öyküler: *Kalem Kaleme Değince*, 189

Emame Akman Harmancı, Özgün ve Zengin Bir Hikâye Paleti: *Açık Deniz*, 190

Emrah Kanlıkama, Kutlu'dan Bir Aksiyon Felsefesi Tahkiyesi: *Ezanı Beklerken* 192

Nihan Feyza Lezgiöğlu, İnsani Olanı Arayış: *Yollar Aynası*, 193

Esra Güngör, Kalabalık Yalnızlar: *Burada Değilse Nerede?*, 195

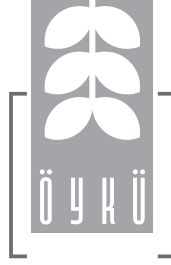
Emine Tay, Sıradan Hayatlarımızın Görünmez İpi: *Bu Hikâye Tutar Canan*, 196

BİR AVUÇ İNSAN

Bu dergiyi; diğer meşguliyetlerini kenara iterek öykü okuyan, güzel bir anlatıya tesadüf edince mal bulmuş Mağribî gibi mutlulanan, hissettiği ama tarif edemediği o ipince derdi bir kitapta cümleye dönüşmüş hâlde görünce derdini unutup sayfaya ihtiramla sarılan, gece yarılarında kadar çalıştığı paragrafı alınının akıyla nihayete erdirdiğinde sevinçten yatak yerine satır aralarındaki boşluklarda kıvrılıp uyuyan, kitaplığında hep okunmayı bekleyen kitaplardan mahcubiyetle gözlerini kaçırın, yine de yeni çıkan iyi kitapları alelacele sipariş eden, pek hesap bilmeyen, bu sebeple iki yakası bir araya gelmeyen, diğer insanların peşinden koştuğu şeyleri görmezden gelen, sevdiği bir yazardan övgüyle bahsedenlere hemencecik kanı kaynayan, okudukça yazma isteğiyle dolup taşan, yazdıkça kendini okumaya mecbur bulan, sabah kahvaltından sonra eline aldığı öykünün ritmine kendini kaptırıp çayını soğutan, dergilerde çağdaşlarının öykülerine gıptayla, hoş kimse melek değil ya bazen de kıskançlıkla göz gezdiren, sonra bir gün o dergide kendi adını görünce arkasına yaslanıp derin bir nefes alan, işte oldu diyen, öyküsü yayımlanmadığında ise, çeteleştiler bizi kabul etmiyorlar, diye atarlanan, etrafa şirin dedikodular yayan, yalnızlığına sınımsız sarılıp bir yolunu bulabilse kolayca karışabileceği kalabalıklara dudak büken, çok sevdiği yazarın sosyal medyada paylaştığı sözü önce beğenip sonra okuyan, mesai biter bitmez eve, onu bekleyen kelimelere koşan, misafir gitse, çocuklar uyusa da öykümün başına otursam diye bekleyen, bazen kelimelerden şüphe duyan, bilgisayar başında işleri her zaman yaver gitmeyen, saatlerce bir cümle yazamadan baktığı ekrandan yorgun, kızarmış gözlerle ayrılan, belki de bir daha güzel öykü yazamam, deyip yeise kapılan, katı ve sert dünyanın orta yerinde modanın, mülkiyetin, statünün, menfaatin hiçbir şekilde işlemediği fanusun içinde havasız, korunaklı, sinsî, safdil, üzgün bir hâlde okunmayı, keşfedilmeyi arzulayan, kitlelerin yazarı olmamalıyım dese de göz ucuyla kitlelerin onu bulmasını bekleyen, ara sıra hezeyana kapılan, bunca çabasının anlam taşımadığını düşünen, acaba edebiyat belasına hayatı mı kaçırıyorum diye evhamlanan, sonra aslında hiçbir şeyi kaçırmadığını anlayan, dünyanın neresinde ne işle meşgul olursa olsun kendi mizacının çelik parmaklıklarının arkasında yaşayacağını fark eden, bu aciziyetini de dönüp kelimelerle fısıldayan bir avuç insanla birlikte bir avuç insan için hazırladık. İyi okumalar.

Emin Gürdamur

EMİN GÜRDAMUR

Camlara Üfleyenler

Başına doladığı bordo şalın içinde küçük bir yontu gibi duran yüzünü yere eğip yürüdü. Fırına yaklaştıkça alnında, göz kenarlarında, dudak çevresinde görmüş geçirmiş, olgun çizgiler belirdi. “Cehennemi tutuşturan kıvılcım, hayatı pişmanlıklarla dolu bir kadının kalbinden alınmıştır,” dedi. Kadının bu sözü delikanlının kalbinde, o güne kadar varlığından haberdar olmadığı bir merhameti uykusundan uyandırdı. Kadına karşı içinde alevlenen, genişleyen, karanlık odalarda yangınlar çıkaran bu duygu, sohbet ilerledikçe düşüncelerine kurulan tahakküme, gecenin sonunda ondan ayrılıp hücrelerine çekildiğinde ise henüz olgunlaşmamış ama tutkuyu andıran bir esarete dönüştü.

Ertesi gün delikanlı erkenden kalktı, hizmetçilerin gecedan yaktığı fırının başına geçip Cam Kalesi’nde uzun yıllar geçirenlerin lütfu olarak kendisine tahsis edilen büyük, müstakil atölyede çalışmaya başladı. Potadan aldığı cam hamurunu, hızlıca önünde duran metal kalıbın içine yerleştirirken atölyenin ağır demir kapısının açıldığını fark etmedi. Kadını ancak üfleme borusuna nefesini doldururken gördü. Yine de işine ara vermedi; potadan alınan cam, kalıba yerleştirilip üfleninceye, üzerindeki ince işçilikler nihayete erinceye kadar asla bekletilmemeliydi. Cam üfleyicisi daima zamanla yarışır ve ihtiyarların dediği üzere, Azrail bile çıkıp gelse insan, son nefesini havaya değil elindeki cama üflemeliydi. Kadın, delikanlının dudaklarında üfleme esnasında bir meleke hâline gelmiş temkini seyrediyordu. Eriyik hâlini muhafaza eden camı kalıptan çıkardı. Kalıptaki motifler birebir şişeye nakşolmuştu. Delikanlı, çubuğu gösterişli bir hareketle havaya kaldırıp döndürürken, “Kalıplar, üflerken

taşkınlık yapmamıza engel olur,” dedi. Sonra şişeyi kadına doğru uzattı, “Bak,” dedi, “şu müthiş desenleri bize kalıplar bahşeder.” Şişenin alt ucuna tutturduğu ikinci çubukla hâlen sıcaklığını koruyan parçayı biraz esnetti, uzattı ve belinden bombeli bir şekle soktu. Şişe esneyip değişiyor, desenler bu değişime ayak uydurarak aynı ahenkle uzayıp kısalıyordu. “Yani anlayacağın,” dedi kadının gözlerinin içine bakarak, “kalıplar bizi esir etmez, sadece bize bir başlangıç armağan eder.” Bordo şallı kadın bu gösteriyi gülümseyerek karşıladı. Başını iki yana salladı, “Kendini bir yalana inandırmaya çalışan ilk insan sen değilsin,” diye cevap verdi. Elini mermer masanın kenarına sürterek delikanlının karşısına geçti, parmak ucundaki toza üflerken, “Kalıplar sınırdır,” dedi otoriter bir sesle, “onu süslerle örtmek bu gerçeği değiştirmez.” O sırada delikanlı hiç yapmadığı bir hata yaparak mermer tezgâhta sağa sola yuvarladığı cama dokundu. Serçe parmağının ucu yandı. Kadın ona doğru yöneldiyse de o diğer eliyle önemli değil işareti yaptı. Sonra şişe üzerinde çalışmaktan vazgeçtiğini gösteren derin bir nefesle kütüğe oturdu. Kadına da duvar dibindeki sediri gösterdi. Onun oturuşunu dikkatle ve elbette serçe parmağındaki yangınla seyretti; her zaman solgun görmeye alıştığı yüzünde herhangi bir yerde yazılı olmayan kimi kuralları ihlal eden parıltılı, asi, kalenin ruhuna yakışmayan bir ifade vardı. Sabahın tazeliği, esmerliğini büyümlü bir fırçayla boyamış gibiydi. Kadın otururken, “Bu işte neden eldiven kullanılmadığını biliyorsun değil mi?” diye sordu. Delikanlı cevap vermedi. “Parmakların özgürce hareket edebilmesi için,” diye devam etti kadın, “eldiven bazı işleri daha tehlikeli hâle getirir.” Eliyle boşlukta görünmeyen bir şeyi kavradı. Uzun parmaklarının sırayla kapandığı o sahne delikanlının karşısında yavaşladı, genişledi, dakikalarca süren bir ritüele dönüştü. Kadın kaledekilerden saklayıp yalnızca delikanlıyla konuşurken kullandığı buyurgan sesini kuşandı: “Camlara çıplak ellerle üflenir! Burada sizin elleriniz çıplak ama ruhlarınız eldivenlerle kaplı. Bence her işe ara verip kendiniz için sadece gözyaşı şişesi yapmalısınız. Sonra da oturup onları tuzlu gözyaşlarınızla doldurmalısınız! Hem de hiç vakit kaybetmeden.” Bunu dedikten sonra taş duvardaki oyuktan bir parfüm şişesi aldı, “İhtiyarlar size bu sanatta neden ezme, dökme, vurma yerine nefes kullanıldığını hiçbir zaman öğretmeyecek, çünkü onlara da öğretilmedi bu,” deyip şişeyi yere çaldı.

Delikanlı şaşkındı. Kadının cüretinde, üç ay öncesinin karlı gecesinde tir tir titreyerek Cam Kalesi'nin kapısına dayanan, ihtiyarlardan azıcık ekmek ve geceyi geçirecek bir oda dilenen kimsesizlikten eser yoktu. Kadın, kalenin dış kapısının önünde elindeki sepetle diz çökmüş, beline kadar karlara saplanmış

hâliyle görenlerde acıma duygusu uyandırmıştı. Kaledekiler ilkin onu, etraftan cam kırıkları toplayıp camhanelere satan dilencilerden biri sandı. Bu dilencilerin çoğu hırsız olduğu için onlara karşı daima tedbiri elden bırakmamak icap ederdi. Ne ki kadın, tüccar olmadığını, sepetinde cam kırıkları taşımadığını, yanında sadece camlara renk verecek kuvarslardan, mercanlardan, bitki köklerinden parçalar bulunduğunu söyledi. Sepetini ihtiyarlara uzatırken başını saygıyla öne eğdi. Camlara üfleme kadar insanların gönüllerini kazanmak konusunda da mahir olan ihtiyarlar, soğuşun soldurduğu bu Tanrı misafirine kapılarını açarken ne geldiği yeri ne de başından geçenleri sordu. Hatta birkaç gün sonra terbiyesinden, çalışkanlığından, talebelere gösterdiği yakınlıktan etkilenecek onun aşhanede uzun zamandır ihtiyaç duydukları aşçı eksikliğini doldurmasına karar verdiler. Maharetli elleriyle kısa sürede takdir kazandı. Yardımcı olarak yanına verilen genç kız, kadının parmaklarını kullanışında açılıktan ziyade bir hüner saklı olduğunu az çok sezdi ama herhangi bir manaya yoramadı. Sorulara kısa cevaplar veriyordu. Sadece gözüne kestirdiği tek bir kişiyle, mutfak işlerinden fırsat bulduca atölyesinde ziyaret ettiği delikanlıyla sohbet ediyordu.

Delikanlıyla geceleri kaleden ayrılıp uzun yürüyüşler yapan kadının gerçek fikirleri gün yüzüne çıkmaya başladığında çoktan sırdaş olmuşlardı. Her sözünü kalbiyle dinleyen genç adama, herhangi bir kalıp kullanmadan camlara serbestçe üflemenin de yücelik barındırdığını, neticede o şişelerin de insan nefesinden yapıldığını söylüyordu. Hayatı kalede geçen delikanlı evvela bu sözlere direnmişti. Eskiden de bazı insanların cama gönüllerince üflediğini ama bu kişilerin belaya uğradığını, ocaklarının söndüğünü, şehirlerinin yıkıldığını, camlara dilediğince üflemenin yakışsız bir davranış olduğunu, bu hevesin hadsizlikten kaynaklandığını, kişinin her ne olursa olsun sınırlarını bilmesi gerektiğini, o sınırların bir kez ihlal edilmesiyle insanın büsbütün yoldan çıkabileceğini, bunun bir alışkanlığa hatta karaktere dönüşebileceğini anlatmış; kısacası bunca yıldır kalede işittiği, teslimiyetle kabul ettiği, inanca dönüştürdüğü bilgileri coşkuyla sıralamıştı.

Delikanlı, kadınla sohbetlerinin ardından büyük bir huzursuzlukla yatağına giriyor, gece boyu rüyasında kendini özgürce üflenen camların içinde hapsolmuş hâlde görüyordu. Düşleri dumansız ateşlerde, altın sarısı lavlarda yanıyor, soğuk cam külçeler altında eziliyor, sımsıcak cam hamurlarına saplanıp kalıyordu. Bir defasında camlara özgürce üflerken ihtiyarlar tarafından suçüstü yakalandığı bir kâbustan utanç içinde uyanıp gün ışığına kadar ağlamıştı. Gözlerini yumup açmış, elini yüzüne bastırmış, kalkıp odasında gezinmiş, geri tek-

rar yatağına yatmış; ne yaparsa yapsın o kâbusun içinde yatan gizli cazibeden kendini kurtaramamanın mahcubiyetinden kaçmamıştı. Kadının fikirleri açık, sade ve genelde soru şeklindeydi. Münakaşaları sırasında ondan hayli etkilenen delikanlı, farkında olmadan tıpkı onun gibi konuşmaya, düşüncelerini soru kalıplarıyla ifade etmeye başlamıştı. Söz gelimi kadın, “Camlara üfleme yeteneği verilen insan, onlara neden istediği gibi üflemesin?” diye soracak olsa, o hemen mukabelede bulunuyordu: “İnsanın nefesine güvenileceğini de nereden çıkarıyorsun?”

Bir gün kasabadan dik bir yokuşla çıkılan kalenin arka tarafındaki uçsuz bucaksız çimenlerde her zamankinden çok yürüdüler. Sohbeta dalıp kaleden uzaklaştılar. Öyle ki kanyonun andıran büyük uçurumun kenarına kadar yaklaştılar. Gezintileri boyunca önlerinde yürüyen kalenin sevimli beyaz köpeği, onlardan evvel uçurumun kenarına yürüyüp geri döndü. Kadın ayaklarının dibinde sağa sola koşturan köpeği göstererek, “Hayvanlar için sınırları tabiat belirler,” dedi. Delikanlı, kadının güneş altında kalmaktan biraz daha esmerleşen yüzüne bakıp, “İnsanlar uçurumdan düşmemek için kendi sınırlarını belirler, böylece hayvanlardan ayrılırlar,” diye karşılık verdi. Kadın eğilip ayağının ucundaki sümbül demetini hiç zorlanmadan köküyle birlikte koparıp uçurumdan aşağı fırlattı. Bunu yaparken, “Evet,” dedi, “hayvan olmadığını ispat etmek için hayvanlardan beter bir duruma düşerler.” Delikanlı, önce kadının eline, ardından uçuruma bakarak sordu: “Şimdi sen bunu niçin yaptın?” Kadın, “Onlar ölmeyecek,” dedi, “gelecek ilkbaharda uçurumun dibinde yeniden açacaklar. Yerinden edilirken köklerini, tohumlarını yanında götüren hiçbir şey ölmez.” Cevabı zekice bulan delikanlı gülümsedi. Kadın, “Papatyaların şahit olduğu kötülükler ağlayan meleklerin gözyaşları olduğunu biliyor muydun?” diye sordu. Başını iki yana salladı delikanlı. Bu sırada ansızın başlayan rüzgâr uçurumun üzerinde kulakları sağır eden bir ıslık tutturdu. Diğeri uzakta birine bağırır gibi sesini yükseltti: “Korkma. Kimse korkmasın.” Sesi çimenlere yayıldı, uçurumdaki ışığa karıştı. “Camlara üfleyenlerin ataları Filistin’in, Harput’un, Tarsus’un fırınlarında kızgın camlara özgürce üflediler. Kalıplara üfleme sonradan icat edildi.” Birdenbire sakinleşen sesiyle, “Buradaki papatyalar sizin kendi ellerinizle kendi kalplerinize yaptığınız kötülükler için dökülen gözyaşlarıdır belki de,” diye ekledi. Delikanlı, altında başka manaların da yattığını sezdiği bu söze gülümsemekle yetindi. Dönüş yolunda suskundular. Kadın sağdan soldan çiçekler topluyor, köpekle oyun oynuyor, topladığı bazı otları dağlı kadınlar gibi iştahla yiyor, kalan parçaları, “Bari karnını doyur, camlara yanlış üfleyen adam,”

diyerek delikanlıya uzatıyordu. Delikanlıysa onun bu ikramlarını nezaketle alıp avucunda saklıyor, kadının başka yöne baktığı anlarda iştahla ağzına atıyordu.

Sabahlar eski şevkini kaybetmişti. Ona safça sorular soran talebelerden, avludaki talim fırınlarından, taş duvarları süsleyen eski ustaların şişelerinden ve en çok da gün içinde karşılaştığı üç ihtiyardan fena hâlde utanıyordu. Yattığı odanın penceresindeki demir parmaklıklara başını yaslayıp vadiye bakıyor, ilkbaharın ılık rüzgârı, denizin şırıltısına karışıp tepeye, kaleye doğru tırmanırken kâinatın büyük dinginliğini duyumsuyor, kendi varlığını ise bu sükûnetin içinde bir pürüz telakki ediyordu. Herkesin cam üfleyicisi olarak doğduğu, hayatı boyunca rengârenk şişelere var gücüyle üflediği ve gönlünü başka şehirlerin, başka limanların, başka inançların cazibesine kaptırıp yoldan çıkmadığı müddetçe cam üfleyicisi olarak öldüğü bu liman kasabasında kendinden sonraki nesilleri de zehirleyecek bir hatıraya dönüşmekten korkuyordu. Onun yoldan çıkması herhangi birinin yoldan çıkmasına benzemeyecekti. Çünkü o, kasabanın güneyinde dünyanın kurulduğu ilk günden beri orada durduğuna inanılan Cam Kalesi'nde üç ihtiyarın talebelere verdiği üfleme dersleriyle yetinmemiş, bir adım daha ötesine talip olmuştu. İleride o da ihtiyarlar gibi bu sanatın unutulmasını, yozlaşmasını, tahrif olmasını önleyecek; atalarından tevarüs ettiği sırları gelecek nesillere aktaracaktı. Onların bilgeliği sadece bu kasabaya özgü üfleme sanatının değil, kasabanın varlığının, huzurunun da teminatıydı. Bazı aileler çocuklarını sadece camlara adabınca üfleyinceye kadar bazıları ise ileride onlar da üç ihtiyarın makamına erişebilsinler, hiç yoktan bilgeliğinden yeterince pay alsınlar diye mütemediyen kaleye gönderirdi. Kendisi ikinci gruptaki çocuklardandı. Babası ölünce annesi onu kaleye adamıştı. Elbette bu fedakârlığın kendisinden çok annesine iyi gelen bir yanı olduğunu görüyordu ama henüz düşüncelerini bulandıran kadının ifadesiyle bunu annesinin bencilliği olarak nitelendirmiyordu.

Kaledeki odasında her zamanki yerine oturmuş annesini düşünüyordu. Mutfağın penceresindeki fesleşenlerin arasından bakıp oğlunun eve dönüşünü, bir meleğin kasabaya girişini karşılar gibi sevinçle karşılayan kadını üzmemekten ödü kopuyordu. Bu korkuyu bir zaaf olarak görüp kendini yargılıyordu. Çünkü annesinden önce ihtiyarlardan öğrendiği bilgeliğin onu korkutması, utandırması gerekirdi. Nitekim çocuklara ders verirken böyle şeyler söylerdi: "Bilgi mesuliyettir." Küçük bir çocukken üfleme çubuğunun ucundaki camı bir türlü doğru ölçülere getiremediği başarısız anlarda annesinin sevincini düşünüp azmini tazelerdi. Onun için annesi, annesi içinse kale huzurun, kurtuluşun yegâne

membayıdı. Sadece annesi için mi? Hayır. Bütün kasabalılar kalenin yüksek bacalarından, avludaki cam fırınlardan duman tüttükçe, dersliklerden çocuk civıltıları yükseldikçe her şeyin yolunda gittiğine dair bir huzura gark olurdu. O huzur bütün dünyaya yeterdi.

Ama ona yetmemişti. Tam da hayatla arasındaki bağı şişelere üfleyerek güçlendiremeyeceğini kabullendiği sırada bütün pışkinliğiyle yeniden “Bir nefes her şey olabilir,” dedi. Zihni, onu aynı anda hayata ve ölüme bağlayan, kollarından tutup güneşe doğru kaldıran, kutsal bir kurban gibi göğe adayan taş binanın dehlizlerinde üç ihtiyarın bile varlığından haberdar olmadığı tehlikeli geçitlerde geziniyordu. O geçitlerde kendini camlara herhangi bir kalıp olmaksızın üflerken hayal ediyor, işin kötüsü artık bundan keyif alıyordu. Denemek istiyordu. Eğer doğru şekilde üflerse -ki rastlantısal bir nefesin doğruluğunu neyle ölçeceğini bilmiyordu- yaratacağı şişeye yüce bir değer atfedecek, bunu yaparken dışarıdan herhangi bir yardım almamanın, sadece mizacının, sadece bulduklarının, sadece kendi kalp atışlarının örüntülerini kullanmanın seçkinliğini yaşayacaktı. Alabildiğine şeytani bir haz.

Pencereyi açtı. Aşağıda limanın cılız feneri sis bulutunun arasında bir görünüp bir kayboluyor, solgun ışıklarıyla iki küçük gemi hafif dalgalara muvazi sallanıyordu. Serin, hoş bir rüzgâr delikanlının kasvetten çatılan kaşlarına küçük, ferah bir gevşeme armağan etti. Pencerenin üç metre ötesinden, kaleyi çevreleyen duvarların yere en yakın olan kısmı geçiyordu. Geniş duvarın üzerine bir gölge sıçradı. Gölgenin pencereye yaklaşmasını, istifini bozmadan seyrederken gülümsedi. Aralarında bir metre kalmıştı ki gölge bağdaş kurup toprağa oturdu. Oturur oturmaz, “Açım he,” dedi. Delikanlı sol tarafına doğru eğilip yerdeki taşı ve arpa ekmeğini gölgeye uzattı. Gölgenin hiç vakit kaybetmeden yemeğe başlamasında, tahta kaşığı birbiri ardına süratle ağzına götürmesinde, ağzını şapırdatmasında kendi ezeli açlığından izler buldu. Birkaç dakika içinde yemeği bitiren gölge, koluyla ağzını sildi, “Sağ ol he,” dedi. Delikanlı boş taşı alıp yere koydu. Aralarında başka hiçbir konuşma geçmedi. Gölge ayağa kalktı, oturağını sildi, duvardan atlayıp uzaklaştı.

Limanı seyretmeye devam ederken çocukluğunun müstesna anılarının ortasında buldu kendini. Liman ana baba günüydü. Tüccarlar tezgâhların önünde dolaşiyor, rengârenk şişeler arasında karar vermekte zorlanıyordu. Zenginler, gözüne kestirdikleri şişeleri hesapsızca satın alıyor, orta hâlliler az da olsa pazarlık etmeye çalışıyor ama kasabanın varlıklı aileleri müstağni bir edayla bu talepleri reddediyordu. Fakir aileler ise her türlü pazarlığa, müşteri kaprisine

katlanmaya dünden razıydı. Tezgâhlarda dizili şişelerin, kandillerin, kadehlerin her biri kelebeklerin kanatlarını kışkırtan bir güzellik saçıyordu. Yanında dört hizmetçisiyle dolaşan yaşlı kadın, tezgâhın birinden seçtiği esans şişesini güneşe doğru tuttu. Gözleri ışıldadı. “Ne kadar?” diye sordu çocuğun babasına. Adam, “Aynaya baktıysanız, bazı güzelliklere paha biçilemeyeceğini bilirsiniz hanımefendi,” dedi. Bu söz kadının yüzünde yapmacık bir gülümsemeye neden oldu. “İltifat kulağa her zaman hoş gelir,” dedi kadın, kahkaha atarak, “velev ki paçalarından dalkavukluk aksın.” Adam utanmazca gülümsedi. Kadın buruşuk elini omuz hizasına kaldırıp parmağını şaklatınca hizmetçisi tezgâha eğilip bir kese bıraktı. Müşteriler gidince uzunca bir zaman tezgâhtaki keseye uzanmadı adam. Oğluna dönüp az önceki davranışını açıklamak istercesine, “İyi bir ticaret oldu,” dedi. O gün babasının kendi yanında yaşadığı mahcubiyeti hayatı boyunca unutamadı. Öldüğünde onun defne dallarıyla kaplı tabutuna bakıp hüngür hüngür ağlarken babasının o gün yaşadığı utancı düşünüyordu. Ertesi yıl annesi onu elinden tutup kaleye götürürken hayalinde çocuğuna asil bir istikbal kuruyor, çocuk ise cam şişelerini satmak uğruna çırpınan babasını aşağılayan o kadına lanet okuyordu.

Pencereyi kapattı, bugüne kadarki hayatının yanlışlığına ihtimal verdiği o an ruhunda bambaşka pencereler açıldı. Yatağına uzandı ve gözlerini yumup üfleme borusunun ucundaki kırmızı eriyiğe dilediğince üfledi. Aylardır kafasının içinden kovmaya çalıştığı niyetler birdenbire odasının kubbe biçimindeki tavanına üşüştü. Yapayalnızdı. Tavanın derinliği yalnızlığını derinleştiriyordu. Bugüne kadar inançla tekrar ettiği şeyler bile bu yalnızlığa erişemiyor, dış geçiremiyor, şifa olamıyordu. Savaşmaya değer hiçbir şeyi kalmayan insanların yalnızlığı, boşvermişliği, yenilmişliği içinde üfleme borusunun ucundaki kırmızı camın büyüüne kapılıp kendini kırmızı bir nehre bıraktı. Kalıplara tutunduğu, kalıplara sığındığı, kalıplara üflediği yıllar boyunca ardında saklandığı siperlerin bir gün kırmızı bir cam damlasıyla darmadağın olacağını beklemiyordu. Bekliyor muydu yoksa? O kırmızı damla siperlere gülle gibi düşmüş, inandığı her şeyi, bugüne kadar üflediğı bütün camları havaya uçurmuş, tuz buz etmişti. Kırılan bütün şişelerin başında cerbezesi, büyüü, esmerliğiyle bordo şallı kadın duruyordu. Delikanlının yorgun dudaklarından uykudan hemen önce, “Neden beni seçtin?” diye bir fısıltı yayıldı.

Gerçekten de kadının neden onu seçtiğine hiçbir zaman anlam verememişti. Ara sıra bunu yüzüne karşı da soruyor ama aldığı cevaplardan tatmin olmuyordu. Kadına kalsa, bu sorunun cevabı, delikanlının göğüs derinliklerinde

yaşayan gizli şüpheydi: “Birkaç hafta seni dikkatle izledim; konuşurken, yemek yerken, camlara üflerken, avluda talebelerle sohbet ederken... Sende yıllar önce kendimde gördüğüm şeyi gördüm. Yaptığı şeylere inanmayan insanların, inançsızlıklarını saklamak için bütün dikkatlerini eylemlerine veren çaresizliği...”

Masalar avluya dizilmişti. Talebeler öğlen yemeğini açık havada ilkbaharın neşesi altında yiyor, güneşin berrak ışıkları bahçeyi çevreleyen duvarlardan sarkan sarmaşıkları büyülmüş bir yeşile boyuyordu. Üç ihtiyar, talebelerden ayrı, bahçenin geniş bir kemerle kasabaya açılan terasında oturmuş, kendileri adına derslere giren genç ustalardan yeni talebelerle ilgili malumatlar alıyordu. Yetenekliler, üşengeçler, yaramazlar, ailesiyle görüşülecekler, özel bir terbiyeye tabi tutulacaklar, sınıfları ayartanlar, ailevi problemi olanlar bu yemeklerde konuşulur, kime nasıl bir usul uygulanması gerektiğine karar verilir. Delikanlı kademine binaen her zamanki yerine, üç ihtiyarın hemen yanına oturmuş, tuhaf bir yabancılaşma içinde konuşulanları anlamaya çalışıyordu. Önündeki kabak tatlısını çatalıyla dilimlenirken aklına onu yapan eller geliyor, gözlerini bir an yumarak kalbini bu düşünceden arındırmaya çalışıyor, ihtiyarların hemen yanı başındaki varlıklarına sığınıyor ama muvaffak olamıyordu. Camlara serbest üfleme fikrini kalbine fısıldayan kadını ihtiyarların yanında düşündüğü için kendini suçluyordu. Ta ki dilimleri yiyip bitirince kadının parmaklarından da vicdan azabından da ancak kurtulabilirdi. O sırada ustalardan biri, çocuklardan bazılarının camlarla birbirlerine tehlikeli şakalar yaptığını, ellerini kestiğini söyledi. İhtiyarlardan en genç olan, yani yüzü daima gülümseyen, başını sallayarak, “Öyledir,” dedi, “atalarımız yeryüzünde camı ilkin avlanmak ve savaşmak için kullandı. Cam evvela mızrakların, okların ucunda; baltaların, bıçakların ağzında ışıldadı.” Kısa bir münazaranın ardından o çocukların, içlerindeki şiddeti atmaları için cam kırma odalarında çalıştırılması gerektiğine karar verildi.

İhtiyarların en yaşlısı, esasını alıp ağır hareketlerle ayağa kalktı. Delikanlıya dönerek şefkatli bir sesle, “Hasta mısın oğlum, bu sıralar durgunsun?” diye sordu. Diğer ikisi de başını sallayarak onu onayladı. Ortanca ihtiyar uzun, sivri sakallarını sıvazlayarak, “Gençlik sarp bir yokuş, hep koşmak olmaz, bazen durup dinlenmek gerek,” dedi. Diğerleri buna güldüler. Hiçbir derdinin olmadığını söyleyen delikanlı masadakilerle birlikte gülmeye çalıştı. Bu insanlardaki saflığı, iyi niyeti gördükçe kendinden, kafasının içinde gezdirdiği asi düşüncelerden, geceleri kalbini yoklayan ihtiraslardan pişmanlık duyuyordu. Asasıyla omzuna dokundu ihtiyar, “Çok yakında,” dedi, “sen de kalıp yapmaya başlayacaksın.” Bu büyük müjde, delikanlının yüzünde yapay bir heyecan dalgasına sebep oldu.

Ayağa kalkıp hürmetle başını eğdi. Bu duyulmuş şey değildi. İlk kez ihtiyarların üçü de hayattayken aralarına biri dâhil olacaktı. Öteden beri süren geleneğe göre aslında bunun için birinin ölmesi gerekiyordu. İki ihtiyar bir anda törensellik kazanan ortama, ayağa kalkarak iştirak etti. İhtiyarlarla birlikte masadaki diğer genç ustalar da birer birer müstakbel kalıp ustasını kutladılar.

Ayağa kalkanlar geri oturmadı; mütebessim, hayran ifadelerle delikanlıyı selamlayıp masadan ayrıldılar. Delikanlı tek başına kaldı. Oturduğu yerden kasabayı seyrederken ihtiyarları düşündü. Onların tertemiz hayatlarını, bütün canlılara karşı şefkatini, en ufak bir sapma olmayan uzun yolculuklarını. Ölümü böyle istikamet üzere bir hayatın sonunda karşılananın ne hoş ne mümtaz bir nasip olduğunu. Camlara özgürce üfleme fikri onu huzursuz etmekle kalmıyor; geriye doğru bütün anılarını, çocukluğunu, ailece balığa çıktıkları günleri, burada taş duvarların arasında geçirdiği huzurlu sabahları, camlara üflerken terbiye ettiğini sandığı hayal dünyasını zehirli bir dumana boğuyordu. Bu dumanın içinden bir daha çıkabilir miyim, diye soruyordu kendine. Eğer çıkabilirsem kendimi yeniden açıklayabilirim belki, diyerek güç kazanmaya çalışıyordu. Ama bir şey yapmalıydı, ileriye ya da geriye doğru bir adım atmalı, kendini yeniden tanımalıydı. Bir zamanlar yanıp tutuştuğu camlara şimdi elini bile sürmek istemiyor; onları kilden, ahşaptan kalıpların içinde görmeye tahammül edemiyordu. Belki dünyanın sonu olmaz, diyordu; belki daha güçlenerek çıkarım dumanların içinden. Çıkar ve hayatı yeniden öğrenmeye başlarım. Camlarla kaplı bu anlamsızlığa ölümcül bir darbe indiririm. Ya indiremezsem? İhtiyarların anlattığı bir hikâyede, arenada şimşek gibi koşup mızrağını kaplanın boynuna saplayan bir gladyatör, yere düştüğünde bağırsaklarının dışarı aktığını görmüştü. Hikâyenin ne önünü ne ardını hatırlıyordu ama bu hazin yenilgi şimdi onun yüreğini burkmuştu.

O gün akşama kadar kafasının içinde kendi hayatıyla didişip durdu. Avlunun güney köşesinde insan boyundaki yazıtın önünde bir grup talebe, ustalarıyla birlikte ilk derslerini yapıyordu. Orada yazılı cümleler, talebelere koro hâlinde tekrar edilerek ezberletilir, bu ezberler sayesinde talebeler ileriki hayatlarında kendi evlerinde fırınları nasıl kuracaklarını öğrenirlerdi. Önce usta, ardından talebeler yüksek sesle tekrar ediyordu: “Uğurlu bir ayda uğurlu bir günde başlamalısın.” Delikanlı, çocukların seslerini neşeyle yarıştırmasında bir kurtuluş arıyordu. “Fırınına yabancıları dokundurtmamalısın.” Bu avluda çocukluğunun, ilk gençlik yıllarının huşu dolu anıları vardı. “Kirlî insanlardan uzak durmalısın.” Ustalığa geçiş töreninde annesi mutluluktan hüngür hün-

gür ağlamıştı. “Fırının önünde en sevdiğin hayvanın kanını akıtmalısın.” Şimdi bütün o hatıralarla arasına bu kadar büyük bir mesafe girdiğine inanamıyordu. “Yabancıların fırınlarından uzak durmalısın.” Yıllarca avlunun terasından seyrettiği kasabanın, güneşin kızılığıyla atalarına selam yollayan küçük limanı onu kaçmaya, yabancı topraklara çağırıyordu. “Tütsü alevine ardıç tütsüsü eklemelisin.” Kafasının içindeki yaramaz düşüncelerin asla o kadından kaynaklanmadığını, o kadının sadece içinde hazır bulunan yağ, fitili, ateşi kullanarak bir lambayı yaktığını düşünüyordu. “Fırına bal ve erimiş yağdan içkiler sunulmalısın.” Yine de acaba, onu çok sevdiğim için mi temize çıkarıyorum, diye kendinden şüphelenmekten geri durmuyordu. “Fırını yakarken kalbini söndürmelisin.” Kafasının içinde birbirine zıt düşünceler yaka paça birbirine giriyor ama her seferinde hayata dair küçük, sevimli bir ayrıntı sayesinde bu arbededen sıyrılmayı başarıyordu. “Fırında kabuksuz, budaksız irice kavaklar yakmalısın.” Bahçe duvarındaki mor sümbül demeti onu kurtarmaya yetti. “Ama ilkbaharda kesilen. Ama ilkbaharda kesilen.”

Gerçek şu ki aileler, çocuklarını camlara güzel üflemesinler diye kaleye gönderirler ama asla oradaki talimle yetinmez, onları kendilerine has nefeslerle terbiye ederlerdi. Her ailenin asırlardır titizlikle koruduğu kendine özgü bir üfleyişi vardı. Kasabada kadın erkek her yaştan insan üflediği cama kendi imzasını atardı ama bu imzaların altında, görünmez bir şekilde taş binadaki üç ihtiyarın mührü bulunurdu. Onlar, dünyanın başka hiçbir yerinde eşine rastlanmayan kalıpların mimarıydılar. Kilden, ağaçtan, taştan yaptıkları kalıplar sayesinde yılın belli aylarında gemiler limana yanaşır, ihtiyarların temiz niyetlerle döktüğü kalıplarda üflenmiş şişeleri; çil çil altın, kasa kasa yiyecek, fiçı fiçı meşrubat, top top kumaş karşılığında satın alıp giderlerdi.

Delikanlı kalıp ustası olacağına müjdesini aldığı gün atölyesine defalarca girip çıkmış, gündüzden yaktığı cam ocağını kontrol etmiş, cam potasını sağa sola çevirmiş, sönmeye yüz tutan ateşe odun atmıştı. Her seferinde tam kendi dışına doğru bir adım atacakken durmuş, burun buruna geldiği cüretten vazgeçmişti. Ama bu vazgeçişler onu çok bilemişti. Herkesin uykuya çekilmesini beklediğini kendine itiraf etmekten kaçınıyordu. “Sanırım herkes uyudu,” diye mırıldandığında sesi kadının sesiyle çarpıştı: “Zaten hayatları boyunca uyudular.”

Delikanlı, bir nefes istiyordu; üç ihtiyarın, bu taş duvarların, burada dökülen kalıpların, kalıplara üflenmiş camların ötesinde bir nefes. Sadece bir nefes. Gök kubbe altında hiçbir eriyik böyle bir cesaret görmemiş olsun. Sığınak bildiği düşünceleri terk etmek, bir odadan diğer odaya geçmek kadar kolay olmayacak-

tı elbette. Bunun farkındaydı. Hücrelerine ayrılacak, sonra boşlukta yüzecek ve şansını varsa yeniden bütünlük kazanacaktı. Ya da büsbütün kaybolacaktı. Belki de daha şimdiden kaybolmuştu. Kaybolmuş ve ebedî cezaya çarptırılmış, ceza olarak cam fırınlarda yanmaya başlamıştı bile. Bugüne kadar buradaki kalıplara karşı özene bezene muhafaza ettiği sadakat yerle yeksan olacaktı. Bu isyandan başarıyla çıksa bile yenilecek, eski vakarını kaybedecekti. Hâlbuki bu zamana kadar camlara özgürce üflememiş olmanın ağırbaşlılığıyla yaşamıştı. Şimdi yeryüzündeki bütün ağırbaşlılıkları ayaklarının altına almak istiyordu. Kendini hayata karşı şiddetle alacaklı hissediyordu. Yeryüzündeki bütün camlara karşı alacaklıydı. İhtiyarlara karşı, annesine karşı, annesinin fesleğen kokulu ellerine karşı alacaklıydı. Göğsünde taşkınlar vardı. Evleri, kasabaları, köprüleri yıkan bir afet. Bu afete bardağı taşıran tek bir damla sebep olmuştu. Asla o damlayı suçlamıyordu. Ta ciğerlerinin derinliklerinden gelen bir nefes bıraktı havaya ve aynı soruyu sordu: “Neden ben?” Bu soruyu ilk sorduğunda bile aşkın merdivensiz, tırabzansız, teşrifatsız, dünyanın her yerinde yekpare ağzıyla insanları birden yutan ateşinin içine çoktan düşmüştü. Vaktiyle serçe parmağının yanmasına sebep olan şişeyi alıp potadaki eriyiğın içine attı. Onun eriyişini, sertliğini yitirşini, desenlerinden sıyrılışını, biçimini kaybedişini, cam denizinin içinde kendinden vazgeçişini zevkle seyretti.

Potadan mor üfleme borusunun ucuna aldığı cam eriyişini havada birkaç tur döndürdükten sonra önündeki siyah mermer masaya yatırıp sağa sola yuvarladı. Camın masada yuvarlanışından avuçlarına insan etini andıran bir yumuşaklık yansiyordu. Eriyiğın yeterince silindirik bir şekil aldığına hükmedince üfleme borusunun ucunu ağzına getirip yeniden üfledi. Üflemiyor âdeta saç diplerinden parmak uçlarına kadar yayılan bir hazzın tasallutu altında her seferinde kendini yenileyen bir tutkuyla göklere karşı uluyordu. Çubuğın ucundaki kırmızı camın şişip uzaması için azıcık nefes yetmişti. Üfleme borusunu yere doğru tutup ucundaki baloncuğın aşağı uzamasını bekledi. Bu sırada esneyip uzayan ama asla dökülmeyen eriyiği dikkatle izliyor, hızlıca çubuğu ağzına götürüp yeniden üflemeye başlıyordu. Sanki bin yıldır camlara bu şekilde üflüyordu. Ara vermeden çubuğın ucundaki şişeyi yeniden masaya yatırdı, yerde düz duracak hâle gelene kadar dibini düzleştirdi. Şişeyi çubuktan kurtarmak için katılaşımaya başlayan camın üfleme borusuna geçen boğazına soğuk su damlacığı yerine yüzünden akan ter damlasını isabet ettirdi. Tiz bir çatlama sesiyle şişe boğazından kırıldı ve çubuktan ayrıldı. Şişenin kırık ağzına oval şekil vermek için üfleme çubuğunu bu defa şişenin dibine yapıştırdı. Onu yeniden ateşe